

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 14. novembril 2013¹

Kohtuasi C-351/12

**Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. (OSA)
versus
Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s.**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Krajský soud v Plzni (Tšehhi Vabariik))

Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused infoühiskonnas — Direktiiv 2001/29/EÜ — Mõiste „edastamine üldsusele” määratlus — Raadiote või telerite abil edastamine sanatooriumi numbritubadesse — Vahtu õigusmõju — Teenuste osutamise vabadus — Liikmesriigis kollektiivse esindamise organisatsioonile antud ainuõigused

1. Raadiod ja telerid Tšehhi Vabariigis asuva sanatooriumi numbritubades võimaldavad juurdepääsu ringhäälingus edastatavatele teostele. Direktiivi 2001/29² kohaselt on selliste teoste autoriõiguste valdajatel ainuõigus lubada nende teoste „edastamist üldsusele” ja nad võivad nõuda selle eest tasu. Kollektiivse esindamise organisatsioon, millel on Tšehhi Vabariigis ainuõigus sõlmida muusikateoste autorite nimel litsentsilepinguid ja koguda tasusid, nõuab nimetatud asutuselt tasu sellise üldsusele edastamise eest. Asutus väidab vastu, et see teenus ei kujuta endast „edastamist üldsusele” ja et Tšehhi kollektiivse esindamise organisatsiooni territoriaalne monopol rikub teenuste osutamise vabadust käsitlevatest liidu õigusnormidest asutusele tulenevat õigust sõlmida litsentsileping teises liikmesriigis asuva kollektiivse esindamise organisatsiooniga – kusjuures tema väitel süvendab probleemi see, et nimetatud Tšehhi organisatsioon kuritarvitab ülemäärast tasu nõudes oma siseriiklikku turgu valitsevat seisundit.

2. Krajský soud v Plzni (Plzeňi piirkondlik kohus) tahab teada, kas kõnealune teenus kujutab endast direktiivi 2001/29 tähenduses „edastamist üldsusele”, kas selle direktiivi asjakohased sätted on piisavalt täpsed ja tingimusteta, et nendele saaks tugineda eraõiguslike isikute vahelises vaidluses ja kas liidu õigusega on vastuolus see, kui liikmesriik annab ühele kollektiivse esindamise organisatsioonile oma territooriumil ainuõigused.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

Asjakohased liidu õigusnormid

Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused

3. Direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.”

4. Direktiivi 2001/29 artiklis 5 on muu hulgas sätestatud:

„[...]

2. Liikmesriigid võivad artiklis 2 sätestatud reprodutseerimisõiguse puhul näha ette erandeid ja piiranguid järgmistel juhtudel, kui kõne all on:

[...]

e) ringhäälingusaadete reproduktsioonid, mida teevad mittetulunduslikud sotsiaalasutused, näiteks haiglad või vanglad, tingimusel, et õiguste valdajad saavad õiglase hüvitise.

3. Liikmesriigid võivad [artiklis 3] sätestatud õiguste puhul näha ette erandeid või piiranguid järgmistel juhtudel:

[...]

b) puudega inimeste huvides kasutamine viisil, mis on otseselt seotud nende puudega ning on mitteärilise eesmärgiga, ulatuses, mis on vajalik konkreetse puude puhul;

[...]

5. Lõi[ke 3] kohaseid erandeid ja piiranguid kohaldatakse üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu objekti tavapärase kasutusega ning ei mõjuta põhjendamatult õiguste valdaja õiguspäraseid huve.”

Teenuste osutamise vabadus

5. ELTL artikkel 56 jj keelavad³ liidu piires teenuste osutamise vabaduse piirangud liikmesriikide kodanike suhtes, kes asuvad mõnes teises liikmesriigis kui see isik, kellele teenust pakutakse. Teenustena käsitatakse ELTL artiklis 57 „tavaliselt tasulist tegevust niivõrd, kuivõrd see ei ole reguleeritud kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumist käsitlevate sätetega”, mille hulka kuuluvad eelkõige „tööstuslik tegevus”, „kaubanduslik tegevus”, „käsitöenduslik tegevus” ja „vabakutseline tegevus”.

3 — Teatavate reservatsioonidega, mis ei ole käesolevas asjas olulised.

6. Need sätted on rakendatud ja neid on selgitatud muu hulgas direktiivi 2006/123⁴ artiklis 1, kus on sätestatud:

„1. Käesolev direktiiv kehtestab üldsätted, mis lihtsustavad teenuseosutajate asutamisevabaduse teostamist ja teenuste vaba liikumist, säilitades samas teenuste kõrge kvaliteedi.

2. Käesolevas direktiivis ei käsitleta avalik-õiguslikele või eraõiguslikele isikutele reserveeritud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste liberaliseerimist ega teenuseid osutavate avalik-õiguslike isikute erastamist.

3. Käesolevas direktiivis ei käsitleta teenuseid osutavate monopolide keelustamist ega liikmesriikide antavat abi, mis on reguleeritud konkurentsi käsitlevate ühenduse eeskirjadega.

Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide vabadust määrata kooskõlas ühenduse õigusega kindlaks, milliseid teenuseid nad loevad üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks, kuidas selliste teenuste osutamist tuleks korraldada ja rahastada kooskõlas riigiabi eeskirjadega ning milliseid konkreetseid kohustusi nende suhtes tuleks kohaldada.

[...]”

7. Artiklis 2 on muu hulgas ette nähtud:

„[...]

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata järgmiste tegevusalade suhtes:

a) mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavad üldhuviteenused;

[...]”

8. Artikli 4 lõikes 1 on mõiste „teenus” määratletud kui „[ELTL artiklis 57] osutatud mis tahes iseseisev majandustegevus, mida tavaliselt osutatakse tasu eest”.

9. Direktiivi 2006/123 artiklis 16 on muu hulgas ette nähtud:

„1. Liikmesriigid austavad teenuseosutajate õigust osutada teenuseid muus liikmesriigis kui selles, kus nad on asutatud.

[...]Liikmesriigid ei sea oma territooriumil teenuste osutamise valdkonnale juurdepääsu ega selles valdkonnas tegutsemise eeltingimuseks vastavust mis tahes järgmistele nõuetele, mis ei vasta järgmistele põhimõtetele:

a) mittediskrimineerimine: nõuded ei või olla otseselt ega kaudselt diskrimineerivad kodakondsuse alusel või juriidilise isiku puhul asutamiskoha liikmesriigi alusel;

[...]

2. Liikmesriigid ei või piirata teises liikmesriigis asutatud teenuseosutaja teenuste osutamise vabadust, eelkõige järgmiste nõuete kehtestamise kaudu:

a) teenuseosutaja kohustus olla asutatud kõnealuse liikmesriigi territooriumil;

4 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT 2006, L 376, lk 36).

- b) teenuseosutaja kohustus saada asjaomase liikmesriigi pädevalt asutuselt autoriseering, kaasa arvatud registreerimise kandmine või registreerimine kõnealuse liikmesriigi territooriumil asuvas kutseühingus või -liidus, välja arvatud käesolevas direktiivis või muudes ühenduse õigusaktides sätestatud juhtudel;

[...]

10. Artikli 17 kohaselt aga ei kuulu artikli 16 kohaldamisalasse muu hulgas:

- „1) üldist majandushuvi pakkuvad teenused, mida osutatakse mõnes teises liikmesriigis, sealhulgas:

[...]

- 11) autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused [...]

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsireeglid

11. ELTL artiklis 102 on muu hulgas sätestatud:

„Siseturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt on keelatud kui siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

Sellised kuritarvitused võivad seisneda iseäranis:

- a) ebaõiglase ostu- või müügihindade või muude ebaõiglase tehingutingimuste otsesest või kaudses kehtestamisest;

[...]

12. ELTL artiklis 106 on muu hulgas ette nähtud:

„1. Riigi osalusega äriühingute ja nende ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad erisõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid meetmeid, mis on vastuolus aluslepingute eeskirjadega, eelkõige nendega, [mis keelavad diskrimineerimise kodakondsuse alusel ja on seotud konkurentsiga].

2. Ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad aluslepingute eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.

[...]

Asjakohased Tšehhi õigusnormid

13. Autoriõigust käsitleva seaduse nr 121/2000 (edaspidi „autoriõiguse seadus”) § 23 kohaselt tähendab „teose raadio või televisiooni kaudu edastamine” raadio või televisiooni kaudu üle kantava teose kättesaadavaks tegemist raadio- või telesaadete vastuvõtmiseks tehniliselt sobivate seadmete abil. See aga ei hõlma teose kättesaadavaks tegemist patsientidele tervishoiuasutustes tervishoiuteenuse

osutamise käigus.⁵

14. Vastavalt autoriõiguse seaduse § 97 lõikele 1 on kollektiivse esindamise organisatsioon isik, kellele on antud autoriõiguste kollektiivse haldamise volitus. Sama seaduse § 98 lõike 6 punkti c kohaselt antakse taotlejale kõnealune volitus muu hulgas tingimusel, et ühelegi teisele isikule ei ole juba antud kõnealust volitust seoses seda liiki kaitsega ja seda liiki teostega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selle õigusnormiga on Tšehhi Vabariigis ette nähtud seadusest tulenev monopol.

Faktilised asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

15. Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. (muusikateoste autoriõiguste kaitse ühing; edaspidi „OSA”) on Tšehhi Vabariigis volitatud kollektiivse esindamise organisatsioon. Ta tegutseb ka teiste, nii Tšehhi Vabariigis kui ka teatavates teistes liikmesriikides asutatud kollektiivse esindamise organisatsioonide nimel.

16. Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s. (Mariánské Lázně sanatooriumi aktsiaselts; edaspidi „sanatoorium”) osutab muu hulgas statsionaarset ja ambulatoorset (preventiivset, kuratiivset ja rehabilitatiivset) tervishoiuteenust, kasutades selleks kohalikke terviseveeallikaid, ning pakub majutust ja toitlustust.

17. Vaidlusaluses ajavahemikus (alates 1. maist 2008 kuni 31. detsembrini 2009) paigaldati sanatooriumi numbritubadesse telerid ja raadiod, millega võimaldati juurdepääs OSA hallatavatele teostele. Sanatoorium aga ei olnud sõlminud litsentsilepingut OSA-ga. OSA nõuab tasu summas 546 995 Tšehhi krooni (ligikaudu 21 000 eurot) ja viivist.

18. Sanatooriumi väitel kuulub ta autoriõiguse seaduse §-s 23 sätestatud erandi kohaldamisalasse. Ta märgib, et nimetatud säte on direktiiviga 2001/29 kooskõlas, aga isegi kui see nii ei oleks, ei ole eraõiguslike isikute vahelises kohtuvaidluses võimalik nimetatud direktiivile tugineda. Peale selle väidab ta, et OSA kuritarvitab oma monopolset seisundit, nõudes tasusid, mis on suuremad kui naaberliikmesriikides. Sellega tekitatakse sanatooriumile, kelle klientuur on rahvusvaheline ning kelle telerid ja raadiod võtavad vastu välismaiseid ringhäälingusaateid, konkurentsivõime halvemus võrreldes samalaadsete asutustega naaberliikmesriikides.

19. Krajský soud v Plzni taotleb eelotsust järgmistes küsimustes:

- „1. Kas direktiivi 2001/29 [...] tuleb tõlgendada nii, et erand, mis välistab autoritele tasu maksmise nende teoste televisiooni või radio kaudu teleri või raadiovastuvõtja abil patsientidele äriühinguna tegutseva sanatooriumi ruumides edastamise eest, on vastuolus selle direktiivi artiklitega 3 ja 5 (artikli 5 lõike 2 punktiga e, lõike 3 punktiga b ja lõikega 5)?
2. Kas teoste eelnimetatud viisil kasutamist käsitlevate direktiivi kõnealuste sätete sisu on piisavalt tingimusteta ja täpne, et kollektiivse esindamise organisatsioonid saaksid neile tugineda eraõiguslike isikute vaheliste vaidluste lahendamisel siseriiklikus kohtus, kui liikmesriik ei ole direktiivi nõuetekohaselt siseriiklikku õigusesse üle võtnud?
3. Kas [ELTL] artiklit 56 ja järgnevaid artikleid ning artiklit 102 (või vajaduse korral [direktiivi 2006/123] artiklit 16) tuleb tõlgendada nii, et need välistavad selliste siseriiklike õigusnormide kohaldamise, mille kohaselt antakse autoriõiguste kollektiivse haldamise õigus

5 — Kuni augustini 2008 kuulus selle erandi kohaldamisalasse ka teoste kättesaadavaks tegemine isikutele, keda majutati majutamisega seotud teenuste osutamise käigus.

liikmesriigi territooriumil ainult ühele (monopoolsele) kollektiivse esindamise organisatsioonile ja seega võetakse teenusesaajatelt vabadus valida end esindama mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi kollektiivse esindamise organisatsioon?”

20. Oma kirjalikud seisukohad on esitanud põhikohtuasja pooled, Austria, Tšehhi, Saksamaa, Ungari ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon – kes kõik peale Saksamaa valitsuse esitasid ka suulisi seisukohti kohtuistungil, mis toimus 26. juunil 2013. Need seisukohad piirdusid Euroopa Kohtu palvel kolmanda küsimusega niivõrd, kuivõrd see on seotud ELTL artikli 56 tõlgendamisega.

Hinnang

Esimene küsimus

21. Esmane küsimus on selles, kas autoriõiguse seaduse §-s 23 osutatud olukorda (autoriõigusega kaitstud teoste raadio või televisiooni kaudu kättesaadavaks tegemine patsientidele tervishoiuasutuses tervishoiuteenuse osutamise käigus) tuleb analüüsida samamoodi nagu kohtuotsuses SGAE⁶ (milles Euroopa Kohus asus seisukohale, et hotelli poolt signaali levitamine numbritubades viibivatele küllastajatele kujutab endast „edastamist üldsusele”) või nagu kohtuotsuses SCF⁷ (milles Euroopa Kohus asus seisukohale, et „üldsusele edastamine” ei hõlma erahambaravikabinetis fonogrammide tasuta ülekandmist patsientide jaoks, kes saavad neist osa oma tahtest sõltumata).

22. See, kas põhikohtuasjas käsitletav olukord – mis puudutab sanatooriumi numbritubades ringhäälingu kaudu kättesaadavaks tehtavaid teoseid – kujutab endast autoriõiguse § 23 tähenduses olukorda, kus teoseid tehakse kättesaadavaks patsientidele tervishoiuasutuses tervishoiuteenuse osutamise käigus, on loomulikult pädeva siseriikliku kohtu tuvastada.

23. Lühidalt kokku võttes märgivad OSA, Tšehhi valitsus ja komisjon, et sanatooriumi numbritoas raadio või teleri kaudu teose edastamine kujutab endast edastamist üldsusele. Nad on seisukohal, et niisugused asjaolud sarnanevad kohtuasja SGAE asjaoludega ja erinevad kohtuasja SCF asjaoludest. Sanatoorium on vastupidisel seisukohal.

24. Nõustun OSA, Tšehhi valitsuse ja komisjoniga.

25. On tõsi, et kohtuotsuses SCF tõlgendas Euroopa Kohus mõistet „üldsusele edastamine”, mida on kasutatud direktiivi 92/100 artikli 8 lõikes 2,⁸ mitte direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1. Seda tehes tugines ta aga suuresti oma otsustele kohtuasjades SGAE ja Football Association Premier League jt,⁹ mis käsitlesid direktiivi 2001/29 artikli 3 lõiget 1. Ehkki Euroopa Kohus eristas neid kahte sätet, tegi ta seda ainult eesmärgiga rõhutada, et kõnealuse tegevuse kasumlikkus on direktiivi 92/100 kontekstis veelgi olulisem.¹⁰

6 — 7. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-306/05: SGAE (EKL 2006, lk I-11519, punktid 32-47).

7 — 15. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas C-135/10: SCF (punktid 70-102).

8 — Nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiiv 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamisoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT 1992, L 346, lk 61; ELT eriväljaanne 17/01, lk 120); vt nüüd Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamisoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (kodifitseeritud versioon) (ELT 2006, L 376, lk 28) artikli 8 lõige 2. Selles lõikes (mida 2006. aastal ei muudetud) on sätestatud: „Liikmesriigid näevad ette õiguse, mille eesmärk on tagada, et kasutaja tasub ühekordse õiglase tasu, kui kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse ülekandmiseks kaablita vahendite abil või muul moel üldsusele edastamiseks, ning millega tagatakse, et kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel. [...]”

9 — 4. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08: Football Association Premier League jt (EKL 2011, lk I-9083, punktid 183-207).

10 — Vt kohtuotsus SCF, punktid 74, 75 ja 89; kohtuotsus Football Association Premier League jt, punkt 188.

26. Nimetatud kohtupraktikas on Euroopa Kohus ette näinud mitu kriteeriumi – mis on osalt tuletatud liidule ja/või selle liikmesriikidele siduvate rahvusvaheliste lepingute¹¹ tõlgendamisest – tuvastamaks, kas tegu on kõnealuste direktiivide tähenduses „edastamisega üldsusele”. Need kriteeriumid võib kokku võtta järgmiselt.

27. Esiteks tuleb seda mõistet tõlgendada laialt, nii et tagatakse õiguste valdajate kõrgetasemeline kaitse.¹² Teiseks ei ole määrav, millist vahendit edastamiseks kasutatakse; loeb see, et üldsus seatakse olukorda, kus tal on juurdepääs kõnealustele teostele.¹³ Kolmandaks tähendab mõiste „üldsus” kindlaks määramata, kuid võrdlemisi suurt hulka potentsiaalseid vaatajaid või kuulajaid ning selles suhtes tuleb arvesse võtta potentsiaalsete adressaatide – nii kollektiivselt kui ka järjestikku – arvu kumulatiivset mõju.¹⁴ Neljandaks, peab kõnealune üldsus olema „uus” üldsus, s.o niisugune, keda ei võetud arvesse algseks edastamiseks loa andmisel (nagu näiteks juhul, kui eraviisiliseks vaatamiseks edastatavat saadet näidatakse laiale vaatajaskonnale).¹⁵ Lõpuks, kui teoste edastamisel on kasumlik aspekt (näiteks kui see meelitab ligi kliente), on tegu asjakohase märgiga sellest, et see kuulub mitte üksnes direktiivi 1992/100 või 2006/115 artikliga 8 ette nähtud õiglase tasu saamise õiguse, vaid ka direktiivi 2001/29 artikliga 3 ette nähtud üldsusele edastamise õiguse kohaldamisalasse.¹⁶

28. Neid kriteeriume kohaldades näib mulle, et telerite ja raadiote kasutamise võimaldamine sanatooriumi numbritubades koos asjakohase signaaliga, mis võimaldab saateid kuulata või vaadata, peab kuuluma direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 kasutatud mõiste „edastamine üldsusele” tähendussisusse, välja arvatud erandjuhtudel, kui üks või mitu nimetatud kriteeriumi ei ole täidetud. Nimelt on tõenäoline, et sanatoorium üheaegselt või ka järjestikku majutab kindlaks määramata, kuid võrdlemisi suurt hulka inimesi, kes saavad oma tubades saateid vastu võtta ja kes moodustavad uue üldsuse selles mõttes, et algne luba oli antud saadete edastamiseks inimestele, kes kuulevad või näevad neid isiklikult või koos lähikondlastega või pereringis. Pealegi näib raske eitada, et raadiote ja telerite kasutamise võimaldamine numbritubades on asutuse jaoks kasumlikku laadi, kuna nende olemasolu näib kliente rohkem ligi meelitavat kui nende puudumine. Sanatoorium on ise väitnud, et kui temalt nõutakse suuremaid tasusid kui naaberriikide asutustelt, satub ta konkurentsivõime halvemusse; igasugune selline halvemus süveneks, kui ta ei võimaldaks üldse mingit juurdepääsu saadetele, samal ajal kui konkureerivad asutused seda teevad.

29. Kohtuasjas SCF tuvastas Euroopa Kohus, et erahambaravikabinetis patsientide juuresolekul taustamuusika ülekandmisel ei olnud asjakohased kriteeriumid täidetud. Eelkõige: hambaarsti patsiendid moodustavad „määratletud hulga potentsiaalseid adressaate”, mitte ebamäärase rühma „isikutest üldiselt”; neid on mis tahes ajal vähene arv; taustamuusika mängimine ei avalda tõenäoliselt mõju hambaarsti sissetulekule; ja patsiendid kuulevad muusikat olenemata enda soovist.¹⁷

30. Näib, et ükski nendest kaalutlustest ei ole kohaldatav niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas. Sanatooriumidel on harilikult laialdasem ja vähem kindlaks määratud klientuur kui hambaarstidel (ja kohtuistungil kirjeldas sanatooriumi esindaja sanatooriumi kui vahest suurimat omalaadset Euroopas); juurdepääs televisiooni- ja raadiosaadetele numbritubades võib tõepoolest mõjutada seda, millise tervishoiuasutuse patsient valib; ja selles suhtes on valikuvõimalus tõenäoliselt märkimisväärselt suur.

11 — Eeskätt: Roomas 26. oktoobril 1961 vastu võetud teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon; Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon (Pariisi 24. juuli 1971. aasta akt), mida on muudetud 28. septembril 1979; 15. aprillil 1994 Marrakechis alla kirjutatud ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ (EÜT 1994, L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) heaks kiidetud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu lisas 1C; ja 20. detsembril 1996 vastu võetud ning nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (ELT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208) heaks kiidetud WIPO (Maaailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni) esituste ja fonogrammide leping.

12 — Vt kohtuotsus SGAE, punkt 36; kohtuotsus Football Association Premier League jt, punkt 186.

13 — Vt kohtuotsus SGAE, punktid 43-46; kohtuotsus Football Association Premier League jt, punktid 192-194; kohtuotsus SCF, punkt 82.

14 — Vt kohtuotsus SGAE, punktid 37-39; kohtuotsus SCF, punktid 84-87.

15 — Vt kohtuotsus SGAE, punktid 40-42; kohtuotsus Football Association Premier League jt, punktid 197-199.

16 — Vt kohtuotsus SGAE, punkt 44; kohtuotsus Football Association Premier League jt, punktid 204-206; kohtuotsus SCF, punkt 88 jj.

17 — Vt kohtuotsuse punktid 95-98.

31. Liiasi on telerid ja raadiod küllastajate numbritubades. Neid kasutatakse seoses sanatooriumi pakutava majutusvõimaluse kasutamise, mitte seoses selle tervishoiuteenustega. Niisugune olukord on selgelt analoogne sellega, milles olid hotellikülalastajad kohtuasjas SGAE.

32. Teiseks tuleb kaaluda, kas põhikohtuasja asjaolud võivad kuuluda direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti e või lõike 3 punkti b kohaldamisalasse. Minu arvates ei või.

33. Artikli 5 lõike 2 punkt e ei ole asjakohane, sest see puudutab võimalikku erandit direktiivi artiklis 2 ette nähtud reprodutseerimisõigusest, mitte artiklis 3 ette nähtud õigusest lubada edastamist üldsusele. Põhikohtuasjas on vaidluse all üksnes viimati nimetatud õigus. Igal juhul puudutab artikli 5 lõike 2 punkt e „mittetulunduslik[ke] sotsiaalasutus[i], näiteks haigla[i]d või vangla[i]d”. Kasumi eesmärgil töötav sanatoorium ei vasta sellele määratlusele.

34. Artikli 5 lõike 3 punkt b ei piirdu üksnes mittetulundusliku kasutamisega, vaid ka kasutamisega „puudega inimeste huvides [...] viisil, mis on otseselt seotud nende puudega [...] ulatuses, mis on vajalik konkreetse puude puhul”. Eelotsusetaotlus ega Euroopa Kohtule esitatud seisukohad ei viita sellele, nagu oleks telerite ja raadiote kasutamise võimalus sanatooriumi numbritubades kuidagi seotud konkreetse puudega, mille all patsiendid võivad kannatada.

35. Niiõrd, kui kumbagi erandit kohaldada ei saa, ei ole artikli 5 lõige 5, millele siseriiklik kohus samuti viitab ja mis pelgalt piirab nende erandite kohaldamisala, asjakohane.

36. Sellepärast vastaksin esimesele küsimusele nii, et siseriiklikus õiguses sätestatud erand, mille kohaselt ei maksta autoritele tasu nende teoste teleri või raadiovastuvõtja abil patsientidele äriühinguna tegutseva sanatooriumi ruumides edastamise eest, on direktiiviga 2001/29 vastuolus.

Teine küsimus

37. Kas direktiivi 2001/29 vastavad sätted on piisavalt tingimusteta ja täpsed, et kollektiivse esindamise organisatsioonid saaksid neile tugineda siseriiklikes kohtutes, kui liikmesriik ei ole direktiivi nõuetekohaselt siseriiklikku õigusesse üle võtnud?

38. Lühidalt kokku võttes vastab OSA sellele küsimusele jaatavalt. Viidates kohtuotsusele Küçükdeveci,¹⁸ on ta seisukohal, et niisugust vaidlust menetlev siseriiklik kohus peab autoriõiguse seaduse §-s 23 sisalduda võivad vastuolus olevad sätted kohaldamata jätma.

39. Sanatoorium väidab, et kohtuasjas Foster jt¹⁹ sõnastatud kriteeriumide järgi on OSA riigi harund: ta on riigi võimu ja kontrolli all ning tal on erivolitused lisaks nendele, mis tulenevad isikutevahelistes suhetes kohaldatavatest tavalistest reeglitest. Seega tuleb ta võrdsustada riigiga ja ta ei või tugineda direktiivi mõjule.

40. Tšehhi valitsus on seisukohal, et vahetu õiguspõhise küsimuse ei tõusetu: tingimused autoriõiguse seaduse §-s 23 sätestatud erandi kohaldamiseks – saate edastamine tervishoiuasutuses ja tervishoiuteenuse osutamise käigus – ei ole täidetud. Isegi kui sanatoorium on siseriikliku õiguse kohaselt tervishoiuasutus, ei osutata tervishoiuteenust klientidele nende numbritubades.

41. Saksamaa ja Ungari valitsused meenutavad, et direktiiviga ei saa panna üksikisikule kohustusi ning seda ei saa kasutada üksikisiku vastu.

18 — 19. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-555/07: Küçükdeveci (EKL 2010, lk I-365, punkt 56).

19 — 12. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas C-188/89: Foster jt (EKL 1990, lk I-3313, punktid 16-22).

42. Komisjon märgib, et niisuguses olukorras nagu vaidlusalune, peab siseriiklik kohus tõlgendama siseriiklikku õigust kooskõlas liidu õigusega. Seda nõuet ei mõjuta see, et direktiivi õigusmõju tuleb arvestada eraõigusliku isiku või eraõiguslike isikute vaheliste suhete suhtes.

43. Nõustun sisuliselt OSA ja komisjoni seisukohtadega.

44. Esiteks, kui siseriiklikud kohtud kohaldavad siseriiklikku õigust, on nad kohustatud selle tõlgendamisel võimalikult suures ulatuses arvestama asjakohase direktiivi sõnastust ja eesmärki, et saavutada direktiiviga taotletav tulemus. See kohustus on kätketud Euroopa Liidu toimimise lepingu süsteemi. Seeläbi saavad kohtud tagada enda pädevuses olevate vaidluste lahendamisel liidu õiguse täieliku toime.

45. Ainult juhul, kui niisugune lähenemisviis ei ole võimalik – näiteks, kui see viiks *contra legem* tõlgenduseni –, on vaja kaaluda, kas direktiivi asjakohasel sättel on vahetu õigusmõju ja kui on, siis kas sellele vahetule õigusmõjule saab siseriiklikus vaidluses teise isiku vastu tugineda.

46. Sellepärast on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne teha kõik tema pädevuses olev, arvestades siseriiklikku õigust tervikuna ja kasutades siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada direktiivi 2001/29 täielik toime ja saavutada direktiivi eesmärgiga kooskõlas olev tulemus.²⁰

47. Teiseks ei näi sanatooriumi argument, et OSA on riigi harund, mulle asjakohane. Direktiivi vahetule õigusmõjule saaks riikliku üksuse vastu tugineda ainult siis, kui sanatoorium saaks üritada tugineda direktiivi 2001/29 niisugusele sättele, mida ei ole siseriiklikus õiguses rakendatud.²¹ Vastusest, mida ma esimesele küsimusele pakun, tuleneb aga, et olukord ei ole selline. Sanatoorium näib hoopis tuginevat niisugusele siseriikliku õiguse tõlgendusele, mis on direktiiviga vastuolus. Eespool²² kokku võetud kohtupraktikat arvestades ei ole selline tõlgendus lubatav. Igal juhul näib väidet, et OSA-d tuleb pidada riigi harundiks, olevat üsna raske tõendada, sest kollektiivse esindamise organisatsioonide eesmärk on panna maksma eraõiguslike isikute eraõiguslikke õigusi, mitte teostada mingilgi kujul riigivõimu.

48. Sellepärast tuleb teisele küsimusele vastata nii, et kui liikmesriik ei ole direktiivi 2001/29 nõuetekohaselt rakendanud, peab eraõigusliku isiku vastu esitatud autoriõiguse tasu nõuet menetlev siseriiklik kohus siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel võimalikult suures ulatuses arvestama selle direktiivi sõnastust ja eesmärki, et saavutada direktiiviga taotletav tulemus.

Kolmas küsimus

49. Siseriiklik kohus küsib, kas teatavate teenuste osutamise vabadust ja/või turgu valitseva seisundi kuritarvitamist käsitlevate liidu õigusnormidega on vastuolus see, kui liikmesriik annab autoriõigustega seotud kollektiivse esindamise õiguse oma territooriumil ainult ühele kollektiivse esindamise organisatsioonile, luues territoriaalse monopoli, millega jäetakse teenusesaajad ilma vabadusest valida end esindama teises liikmesriigis asuv kollektiivse esindamise organisatsioon.

20 — Neid põhimõtteid illustreerivad klassikaliselt teiste seas 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-106/89: Marleasing (EKL 1990, lk I-4135); 5. oktoobri 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-397/01-C-403/01: Pfeiffer jt (EKL 2004, lk I-8835), ja 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-212/04: Adeneler jt (EKL 2006, lk I-6057). Hiljutisematest vt nt 24. jaanuari 2012. aasta otsus kohtuasjas C-282/10: Dominguez (punkt 23 jj ning seal viidatud kohtupraktika) ja 5. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-42/11: Lopes Da Silva Jorge (punkt 53 jj ning seal viidatud kohtupraktika).

21 — Vt nt kohtuotsus Dominguez, punkt 32 jj, eeskätt punktid 38 ja 39 ning seal viidatud kohtupraktika.

22 — Punktides 44-46.

Vastuvõetavus

50. Komisjon on seisukohal, et sellel küsimusel on kõigest väga kaugel seos põhikohtuasjas menetletava vaidlusega, mis, nagu teada, puudutab mõiste „edastamine üldsusele” määratlust. Tšehhi valitsus ja Austria valitsus lähevad kaugemale: miski ei osuta sellele, nagu oleks sanatoorium püüdnud sõlmida lepingut teises liikmesriigis asuva kollektiivse esindamise organisatsiooniga; ja olgu vastus milline tahes, ei saa see mõjutada autoriõiguse tasu nõuet. Nimetatud valitsused peavad küsimust vastuvõetamatuks. Kohtuistungil asus OSA samale seisukohale.

51. Ma ei ole nõus, et Euroopa Kohus peaks sellele küsimusele vastamata jätma. Kohtupraktikas on välja kujunenud, et üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul on kohtuasja eripärasid arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Niisiis, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud eelotsuse tegema. Ainult erandjuhtudel võib ta jätta esitatud küsimuses eelotsuse tegemata, kui on ilmne, et taotletav tõlgendus ei ole seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude ega esemega, või kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised või õiguslikud asjaolud.²³

52. Käesolevas asjas niisuguseid asjaolusid ei ole. Eelotsusetaotlusest nähtuvalt on sanatoorium väitnud, et OSA kuritarvitab oma seadusest tulenevat monopoli, nõudes suuremaid tasusid kui naaberliikmesriikides asutatud kollektiivse esindamise organisatsioonid. Selle väite käsitlemiseks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus arvestama liidu õigusnorme teenuste osutamise vabaduse ja konkurentsi kohta ning tal on õigus taotleda ja saada Euroopa Kohtult sellekohaseid suuniseid.

Sisu

53. Käsitlen olukorda kõigepealt turgu valitseva seisundi kuritarvitamise, seejärel aga teenuste osutamise aspektist.

– Turgu valitseva seisundi kuritarvitamine

54. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib sisuliselt, kas ELTL artikliga 102 on vastuolus see, kui liikmesriik annab kollektiivse esindamise organisatsioonile territoriaalse monopoli, mis piirab selle organisatsiooni teenuste adressaatide valikuvõimalust.

55. Nagu mitmetes Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades on märgitud, võib seadusest tulenev monopol liikmesriigis kujutada endast turgu valitsevat seisundit ELTL artikli 102 tähenduses. Pelgalt sellise seisundi loomine ELTL artikli 106 lõike 1 tähenduses eri- või ainuõiguste andmise teel ei ole iseenesest vastuolus ELTL artikliga 102. Liikmesriik rikub nimetatud kahes sättes kehtestatud keelde ainult juhul, kui asjaomane ettevõtja kuritarvitab turgu valitsevat seisundit ainuüksi nende õiguste kasutamise tõttu või kui niisugused õigused võivad tekitada olukorra, milles see ettevõtja on ajendatud selliseid kuritarvitusi toime panema.²⁴

56. Kuritarvitus, mille olemasolu sanatoorium põhikohtuasjas väidab, seisneb selles, et OSA nõuab konkurentsi puududes kasutajatelt ülemäärast tasu. See, kas tasu on ka tegelikult ülemäärane, on siseriikliku kohtu tuvastada. Kui see nii on (eelotsusetaotluses ei ole selle kohta midagi kirjas), peab ta oma järelduse põhjal otsustama, millised tagajärjed on põhikohtuasjas kohased. Kui tuvastatakse turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, on see siiski seotud peamiselt OSA tegevusega, mitte monopoli loova siseriikliku seaduse õiguspärasusega. See seadus satuks küsimärgi alla üksnes juhul, kui tõendatakse, et

23 — Vt nt äsjane 27. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas C-492/11: Di Donna (punktid 24 ja 25 ning seal viidatud kohtupraktika).

24 — Vt nt äsjane 3. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-437/09: AG2R Prévoyance (EKL 2011, lk I-973, punktid 67 ja 68 ning seal viidatud kohtupraktika).

see viis OSA niisuguste kuritarvituste toimepanekuni. Nõustun komisjoni ja mitme liikmesriigiga, et kohtutoimiku materjalid ei viita, nagu viiksid monopoli andmise tingimused asjaomase kollektiivse esindamise organisatsiooni ülemääraste tasude nõudmiseni. Lõplik otsus selles küsimuses on aga siseriikliku kohtu teha, niivõrd kui see põhikohtuasjas tõusetub.

– Teenused

57. OSA ja mitu liikmesriiki on märkinud, et kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevus ei kuulu teenuste osutamise vabadust käsitlevate liidu õigusnormide kohaldamisalasse: kas ei ole tegu üldse „teenustega”, kuna see tegevus kujutab endast õiguste valdajate õiguste kollektiivset teostamist, või on tegu mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavate üldhuviteenustega, mis on direktiivi 2006/123 artikli 2 lõike 2 punktiga a selle direktiivi kohaldamisalast välja jäetud.

58. Ma ei ole sellega nõus. Kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevus on järjepidevalt loetud aluslepingu teenuste osutamise vabaduse normide kohaldamisalasse kuuluvaks.²⁵ Tööpooles osutavad sellised organisatsioonid teenuseid ennekõike oma liikmetele (õiguste valdajatele, kelle nimel nad tasu koguvad). Kunstlik oleks aga väita, et olles küll eraldi juriidiline isik, on kollektiivse esindamise organisatsioon pelgalt käepikendus oma liikmetele, kellest igaüks tegutseb iseenda nimel. On selge, et niisugused organisatsioonid osutavad teenust õiguste valdajatele, kel oleks muidu raske tasu koguda, ja seda eriti muusikateoste üldsusele edastamise eest.

59. See, et niisugused teenused ei sobi täpselt ühte ELTL artiklis 57 (mitteamendavalt) loetletud kategooriasse või et kollektiivse esindamise organisatsioonid tegutsevad põhimõtteliselt kasumitaotluseta, ei muuda minu arvates olukorda. Niisugustel organisatsioonidel on igal juhul vaja mingisugust tasu, kas või personali- ja halduskulude katteks. Samamoodi on mul raske nõustuda, et kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevus kujutab endast mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavaid üldhuviteenuseid.

60. Liiati ei osuta kollektiivse esindamise organisatsioonid teenuseid ainult õiguste valdajatele, vaid ka kasutajatele, nagu näiteks sanatooriumile.²⁶ Aus ja hoolikas kasutaja, kes soovib maksta õiguste valdajatele tasu nende teoste üldsusele edastamise eest, leiaks selle olevat raske, kui puuduks konkreetsete repertuaaride suhtes ette nähtud litsentside süsteem, mida pakuvad kollektiivse esindamise organisatsioonid.

– Direktiivi 2006/123 artikkel 16

61. Euroopa Kohtule esitatud seisukohad on peaaegu üksmeelsed²⁷ selles, et direktiivi 2006/123 artikkel 16 ei ole põhikohtuasjas käsitletavale olukorrale kohaldatav, lahknedes siiski põhjuste osas, miks see direktiiv ei ole kohaldatav. Eri seisukohad: kollektiivse esindamise organisatsiooni tegevus ei kujuta endast direktiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses „teenuseid”; tegu on mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavate üldhuviteenustega, mis on artikli 2 lõike 2 punktiga a direktiivi kohaldamisalast välja arvatud; tegu on üldhuviteenustega, mis on artikli 17 lõikega 1 välja jäetud artikli 16 kohaldamisalast; ja/või need teenused on jäetud artikli 16 kohaldamisalast välja artikli 17 lõikega 11, millega arvatakse välja autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused.

25 — Vt 25. oktoobri 1979. aasta otsus kohtuasjas 22/79: Greenwich Film Production (EKL 1979, lk 3275, punkt 12); 2. märtsi 1983. aasta otsus kohtuasjas 7/82: GVL vs. komisjon (EKL 1983, lk 483, punkt 38); 20. oktoobri 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/92 ja C-326/92: PhilCollins jt (EKL 1993, lk I-5145, punkt 24).

26 — 11. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-52/07: Kanal 5 ja TV4 (EKL 2008, lk I-9275, punkt 29) ja kohtujurist Trstenjaki 11. septembri 2008. aasta ettepaneku punktid 40-42.

27 — Sanatoorium on viidanud kõnealusele sättele üksnes põgusalt, seoses Tšehhi konstitutsioonikohtu otsusega.

62. Olen juba arutlenud, kas kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevust võib üldse pidada teenusteks või kas neid võib pidada majanduslikel kaalutlustel osutatavateks üldhuviteenusteks.

63. Mulle näib siiski, et kõnealust tegevust võiks pidada üldist *majandushuvi* pakkuvaks teenuseks (direktiivi 2006/123 artikli 17 lõige 1), mis on liikmesriikide endi defineerida (sama direktiivi artikli 1 lõige 3) ja mis on seega konkreetselt välja jäetud artikli 16 kohaldamisalast ning artikli 1 lõikega 2 ka direktiivi kohaldamisalast.

64. Minu meelest peavad need teenused igal juhul olema välistatud direktiivi 2006/123 artikli 16 (säte, mille kohta eelotsusetaotluse esitanud kohus palub suuniseid) kohaldamisalast, niivõrd kui need kuuluvad autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonda, mis on loetletud sama direktiivi artikli 17 lõikes 11. Kuigi viimati nimetatud säte täht-tähelt tõlgendatuna puudutab üksnes õigusi, on selge, et see peab tegelikult viitama nende õigustega seotud teenustele, sest artikli 16 kohaldamisalast saab välja arvata üksnes teenuseid. Liiatigi on artikli 1 lõikes 3 ette nähtud, et direktiiv ei käsitle teenuseid osutatavate monopolide keelustamist.

– ERTL artikkel 56 jj

65. See, et kollektiivse esindamise organisatsioonide teenused ei kuulu direktiivi 2006/123 (artikli 16) kohaldamisalasse, ei välista neid üldisemate, ERTL artiklis 56 jj sisalduvate sätete kohaldamisalast. Seda arvestades näib vaieldamatu, et kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevuspiirkonda piiravad territoriaalsed monopolid nende vabadust osutada teenuseid ja niisugune piirang on nimetatud sätetega põhimõtteliselt keelatud. Need piiravad ka õiguste valdajate ja kasutajate vabadust teenuseosutajate vahel valida.

66. Euroopa Kohtus on arutelu keskendunud küsimusele, kas niisugused piirangud saavad olla õigustatud – kas nendega taotletakse aluslepingutega kooskõlas olevat õiguspärast eesmärki, kas seda õigustab ülekaalukas üldine huvi, kas see sobib taotletava eesmärgi saavutamiseks ja kas see ei lähe kaugemale sellest, mida on eesmärgi saavutamiseks vaja.²⁸

67. Igasugune sellekohane järeldus peab põhinema tuvastatud faktilistel asjaoludel, mis eelotsusemenetluses jäävad Euroopa Kohtu pädevusalast põhimõtteliselt välja. Nii kirjalikus kui ka suulises menetluses esitatud argumendid võimaldavad Euroopa Kohtul siiski anda siseriiklikule kohtule mõningaid suuniseid hinnangu andmiseks.

68. Taotletava eesmärgi osas oleks raske eitada, et autoriõiguste valdajate (ja kasutajate) huvide tagamine sellega, et autoritasusid kogutakse ja majandatakse ausalt ja tõhusalt, on õiguspärane, aluslepingutega kooskõlas olev eesmärk. Tõepoolest, kollektiivse esindamise organisatsioonide kui selliste ülekaalukas kasulikkus ei ole vaidluse all.

69. Kaaluda tuleb seda, kas üldine huvi, millega põhjendatakse niisugustele organisatsioonidele territoriaalsete monopolide andmist ja/või jätmist, on „ülekaalukas” selle poolest, et niisugused monopolid on mitte üksnes sobivad, vaid ka vajalikud, et tagada aus ja tõhus kogumine ja haldamine, ning ei lähe kaugemale sellest, mil määral neid on selleks eesmärgiks vaja.

70. Siinkohal on minu arvates kasulik meenutada, kuidas kollektiivse esindamise organisatsioonid toimivad, eeskätt seoses muusikateostega, nagu seda on Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades üksikasjalikult kirjeldatud.

28 — Äsjane näide Euroopa Kohtu järjepidevast praktikast on 18. juuli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-265/12: Citroën Belux (punkt 37).

71. Sellised organisatsioonid on õiguste valdajate ühendused, mis koguvad oma liikmete saada olevat tasu eeskätt nende liikmete teoste üldsusele edastamise eest. Selleks annavad nad niisuguse edastamisega tegelda soovivatele kasutajatele teatavast arvust kindlaksmääratud teostest koosnevat repertuaari või teatava arvu õiguste valdajate teoseid hõlmavaid litsentse. Nad koguvad litsentsiaatidelt tasu ja jälgivad kasutajaid või potentsiaalseid kasutajaid, et kontrollida, kas teoseid edastatakse üldsusele ja kui edastatakse, siis kas kasutajal on litsents.

72. Tavaliselt (kuigi mitte alati) tegutsevad kollektiivse esindamise organisatsioonid Euroopa Liidus (seadusest tuleneva või *de facto* monopoli mõjul) ühe liikmesriigi territooriumil ja neil võib olla kohustus võtta liikmeks iga selles riigis elav või asuv õiguste valdaja. Niisugustel juhtudel jälgivad nad kasutajaid sama liikmesriigi piires ja annavad neile litsentse. Kui kasutaja soovib saada litsentsi repertuaari jaoks, mida haldab teises liikmesriigis asuv kollektiivse esindamise organisatsioon, on see võimalik niisuguste organisatsioonide vastastikuste kokkulepete kaudu, mille kohaselt igaüks neist tegutseb oma territooriumil teis(t)e esindajana.

73. OSA ja kõik menetluses osalevad liikmesriigid esitasid argumente monopolide õigustuseks, vastuargumente esitasid sanatoorium ja iseäranis komisjon.

74. Õigustuseks esitatud peamistes argumentides rõhutati väga lühidalt kokku võttes seda, et seadusest tulenev territoriaalsete monopolide süsteem koos vastastikuse esindamise kokkulepetega: annab kasutajatele mis tahes liikmesriigis võimaluse saada kogu teenus ühest kohast, hoides ära ebakindluse küsimuses, kust saada litsentse ja millised õigused on eri litsentside alusel saadaval; hoiab ära repertuaaride killustumise, mille puhul kollektiivse esindamise organisatsioonid „nopivad ära” kõige tulusamad õiguste valdajad ning jätavad vähemuste või kohalikud kultuurilised huvid tähelepanuta; annab õiguste valdajatele vastaval territooriumil paremad võimalused kasutajatega tingimiseks ning seega aitab ära hoida litsentsitasude alandamise konkurentsi; võimaldab liikmesriikidel kehtestada vajalikud tingimused kollektiivse esindamise organisatsioonide juhtimise kohta ning allutada nad ametlikule järelevalvele ja kontrollile; ning vähendab kulusid, hoides ära ressursside raiskamise mitte ainult seoses haldamisega, vaid ka seoses võimalikke rikkujate jälgimisega vastaval territooriumil.

75. Euroopa Kohtule esitatud vastuargumendid, jällegi väga lühidalt, olid järgmised: ei ole vaja saada kogu teenust ühest kohast, sest oleks võimalik luua üleliiduline platvorm, millega muudetaks kogu vajalik teave kättesaadavaks kõikidele võimalikele kasutajatele; liikmesriikides (nagu Rootsi ja Ühendkuningriik), kus ei ole territoriaalset monopoli, ei ilmne repertuaaride killustumist ja kasutajatel ei ole raskusi soovitatavate litsentside kindlakstegemise ega hankimisega; õiguste valdajate ja kasutajate vabadus valida teenuse osutaja viib tõhusa konkurentsi ning seega ausamate tasumäärade ja tõhusama tasude kogumiseni, mis on kasulik kõikidele asjaomastele isikutele; selleks, et liikmesriigid saaksid tõhusalt reguleerida kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevust, ei ole vaja seadusest tulenevat monopoli; kogumiskulud (mis on leitud olevat 15-20% autoritasudest) tegelikult hoopis kasvavad vastastikuse esindamise kontekstis, kuigi ühes liikmesriigis asuval kollektiivse esindamise organisatsioonil ei oleks raske jälgida teoste kasutamist teises liikmesriigis kas omaenda jõududega või kasutades selles teises liikmesriigis asuva koostööd tegeva kollektiivse esindamise organisatsiooni abi; ning mitut territooriumi hõlmavate litsentside andmine tooks kasu mitte üksnes kasutajatele (nagu sanatoorium, kes märgib, et ta on osa mitmes liikmesriigis tegutsevast kontsernist), vaid ka õiguste valdajatele.

76. Mitmeti tähendaks nende argumentide kohane hindamine kaalumist konkureerivate faktiväidete vahel ja see ei ole käesolevas menetluses Euroopa Kohtu pädevuses (küllap on see hoopis seadusandja ülesanne). Selles suhtes märgin, et Üldkohus on hiljuti rahuldanud nõude tühistada komisjoni otsus, milles muu hulgas tuvastati, et mitu kollektiivse esindamise organisatsiooni on territoriaalse piiritlemise õigusvastaselt kooskõlastanud, piirates litsentseid iga organisatsiooni oma

territooriumiga.²⁹ Oma otsuses tuvastas Üldkohus muu hulgas seda, et komisjon on jätnud põhjendamata mitmed väited, mis sarnanevad tema poolt käesolevas menetluses esitatutega.³⁰ Seda kohtuotsust ei ole edasi kaevatud ning komisjon on käesolevas menetluses nõustunud, et tal ei õnnestunud oma väiteid Üldkohtus põhjendada. Sellegipoolest ei tuleta ma Üldkohtu järeldustest – mis tehti teises menetluses ja teistsugustel asjaoludel³¹ – mingit kindlat järeldust peale selle, et toonitan, et kollektiivse esindamise organisatsioonidele seadusest tuleneva monopoli õigustatuse küsimuses lõpliku otsuse tegemiseks on soovitatav põhjalik uurimine, mis ulatub käesolevas menetluses üle Euroopa Kohtu pädevuse piiride.

77. Käesolevas menetluses esitatud argumentide juurde pöördudes näib mulle kõigepealt, et vastuargumendid ei heida tõsist kahtlust vaidlusalusel laadi seadusest tulenevate monopolide sobivusele selleks, et tagada aus ja tõhus autoritasu kogumine ja haldamine. Komisjon küll väitis, et see viib kulude duplitseerimiseni, kuid OSA esindaja märkis kohtuistungil, et vastastikuse esindamise kokkulepete kontekstis kulud harilikult jagatakse omavahel.

78. Selgemalt on küsimus selles, kas niisuguseid monopole on vaja taotletava eesmärgi saavutamiseks ja kas need on selleks proportsionaalne vahend.

79. Nendes aspektides „kummalgi poolel võib olla paljugi öelda”³² – ja mulle tundub, et kumbki pool ei ole käesolevas menetluses Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades seisnevat vaidlust otsustavalt võitnud.

80. Näiteks võin ma ühelt poolt väärtustada seda, kui veenvad on argumendid seoses kogu teenuse ühest kohast saamise soovitatusega mis tahes territooriumil nii õiguste valdajate kui ka kasutajate jaoks; teiselt poolt aga näib usutav, et sellise vahendi võiks luua liidu tasandil, kui kaotada selles valdkonnas kõik teenuste osutamise vabaduse piirangud. Siiski ei ole tõendatud, et viimati nimetatud juhtuks tingimata ilma reguleerimiseta. Või kuigi komisjon ei pruugi olla leidnud tõendeid repertuaari killustumise või vähemusele huvipakkuva muusika tähelepanuta jätmise kohta, ei tähenda see nendes vähestes liikmesriikides, kus praegu seadusest tulenevat monopoli ei ole, vältimatult seda, et seadusest tulenevate või *de facto* monopolide olemasolu enamikus liikmesriikides tegelikult sellist mõju ära ei hoia. Või jällegi, kuigi vajadus reguleerida kollektiivse esindamise organisatsioonide tegevust ei eelda siseriiklike monopolide kehtestamist, võib olla keeruline saavutada soovitud eesmäärke lihtsalt nii, et sellised organisatsioonid allutatakse mitmesugustele siseriiklikele meetmetele vastavalt liikmesriigile, kus nad tegutsevad.

81. Kokkuvõttes näib mulle, et ehkki on esitatud häid argumente seadusest tulenevate territoriaalsete monopolide kaotamise poolt, et järgida asutamislepingus sätestatud teenuste osutamise vabaduse piirangute keeldu, ei ole tõendatud, et *nii* see vabadsus *kui ka* statsionaarsete raadiote ja telerite kaudu muusikateoste üldsusele edastamise eest nõutava autoritasu aus ja tõhus kogumine ja haldamine oleksid saavutatavad ilma sellekohaste liidu õigusnormideta. Minu seisukohta kinnitab komisjoni ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguse ja autoriõigusega

29 — Üldkohtu 12. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas T-442/08: CISAC vs. komisjon, mis puudutas komisjoni 16. juuli 2008. aasta otsust K(2008) 3435 (lõplik) [EÜ] artiklis 81 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (Juhtum COMP/C2/38.698 – CISAC).

30 — Vt kohtuotsuse punkt 146 jj.

31 — Kohtuasjas T-442/08 vaidlustatud otsus puudutas „muusikateoste avaliku esitamise õiguste haldamise ja litsentsimise tingimusi seoses üksnes kasutamisega internetis ja taasedastamisega satelliidi ja kaabelvõrgu kaudu” (kohtuotsuse punkt 1). Käesolev kohtuasi puudutab üldsusele edastamist statsionaarsete raadiote ja telerite kaudu – olukorda, kus territoriaalsed aspektid võivad olla olulisemad.

32 — Sir Roger de Coverley, nagu teda on osundatud ajakirjas *The Spectator*, 20. juuli 1711.

kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateoste internetiõiguste multiterritoriaalse litsentsimise kohta siseturul. Selles eelnõus on märgitud, et „[liidu] meetmed on vajalikud subsidiaarsuse põhimõtte ([ELL] artikli 5 lõike 3) alusel, sest õigusraamistik on osutunud probleemide lahendamisel ebapiisavaks nii riiklikul kui ka [liidu] tasandil”.³³

82. Seda arvestades arvan, et selles osas, mis puudutab muusikateoste edastamist üldsusele statsiooniarsete raadiote ja telerite kaudu, ja kuni võimaliku liidu regulatsiooni kehtestamiseni saab õiguspäraselt asuda seisukohale, et kollektiivse esindamise organisatsioonide siseriiklikud seadused tulenevad monopolid taotlevad õiguspäraselt, aluslepingutega kooskõlas olevat eesmärki, on selle eesmärgi saavutamiseks sobivad ja ei lähe kaugemale sellest, mida on selle saavutamiseks vaja. Mind ei veena seda seisukohta muutma asjaolu, et mõningates liikmesriikides ei ole selliseid monopole olemas. Sellistel juhtudel ei kummuta erand reeglit. Siiski jäävad need küsimused lõplikult siseriikliku kohtu otsustada, arvestades talle teada olevaid faktilisi asjaolusid.

Ettepanek

83. Kõikidest esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata the Krajský soud v Plzni esitatud küsimustele järgmiselt.

1. Erand, mille kohaselt ei maksta autoritele tasu nende teoste teleri või raadiovastuvõtjate abil patsientidele äriühinguna tegutseva sanatooriumi ruumides edastamise eest, on vastuolus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiviga 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.
2. Kui liikmesriik ei ole direktiivi 2001/29 nõuetekohaselt üle võtnud, peab siseriiklik kohus siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel võimalikult suures ulatuses arvestama selle direktiivi sõnastust ja eesmärki, et saavutada direktiiviga taotletav tulemus. Sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, ei ole oluline, kas direktiivi sätted on piisavalt tingimusteta ja täpsed, et eraõiguslik isik saaks neile tugineda nõuetes riigi vastu või riigiga samastatava isiku vastu.
3. Niisuguste siseriiklike õigusnormide kohaldamine, millega antakse autoriõiguste kollektiivse haldamise õigus liikmesriigi territooriumil ainult ühele (monopoolsele) kollektiivse esindamise organisatsioonile ja seega jäetakse teenusesaajad ilma vabadusest valida end esindama mõnes teises liikmesriigis asuv kollektiivse esindamise organisatsioon, ei ole vastuolus ELTL artikliga 102 ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul artikliga 16. Niisugused õigusnormid on vastuolus ELTL artikliga 56 ja järgnevate artiklitega üksnes siis, kui on tuvastatud, et need ei taotle aluslepingutega kooskõlas olevat õiguspäraselt eesmärki, ei ole õigustatud ülekaaluka üldise huviga, ei sobi taotletava eesmärgi saavutamiseks või lähevad kaugemale sellest, mida on eesmärgi saavutamiseks vaja.

33 — COM(2012) 372 (lõplik), praegu parlamendis ja nõukogus menetlemisel; vt seletuskirja punkt 3.2. Kuigi selle eelnõu valdkond ei ole täpselt sama nagu käesolevas menetluses, näib mulle, et mõlemal juhul on vajadus kooskõlastatud tegevuse järele oluline.